

Minimální standard vzdělávání v sociální práci ASVSP

B. Komentovaný návrh obsahu studia

Dále uvedená minimální koncepce obsahu studia sociální práce předpokládá, že odbornou kvalifikaci pro samostatný výkon sociální práce je možné získat minimálně tříletým pomaturitním studiem. Tento typ vzdělání je možné v současné době získat studiem na vyšších odborných školách a studiem bakalářských nebo magisterských programů vysokých škol. Koncepce minimálního standardu vzdělávání v sociální práci dále předpokládá, že vedle obecně akceptovaného minima školy studentům nabízejí specifickou část svého studijního programu. V zájmu zajištění průhlednosti vztahu mezi disciplínami, které jsou dány minimálním standardem, a osobitým profilem jednotlivých škol je třeba, aby každá škola sociální práce deklarovala své specifické zaměření v profilu absolventa.

V souladu s míněním ostatních kolegů navrhuje, aby studijní programy, které usilují o akreditaci studia sociální práce závazně zavedly následující obecné disciplíny pro první fázi nejméně tříletého pomaturitního studia:

1. Filozofie a etika.

Pojetí – filosofie

Předmět „filosofie“ uvádí do filosofického myšlení způsobem umožňujícím hlubší proniknutí do povahy vztahu člověka a světa, vztahu člověka k člověku, tedy i do hlubší povahy sociální práce, jejího společenského rozměru a zaměření na člověka. Prostřednictvím vybraných témat seznamuje studenty s filosofickými problémy, které mají význam pro teorii i praxi sociální práce a umožní jim získat kritický náhled na zavedené koncepce. Předmět rovněž ukazuje studentům smysl filosofického tazání obecně a přivádí je k hlubšímu promýšlení cílů sociální práce ve vztahu k vlastnímu životnímu postoji.

Pojetí – etika

Předmět „etika“ uvádí do obecné etiky jako do jedné z filosofických disciplín a výrazně ji doplňuje o profesní rozměr a o aplikace na konkrétní etické problémy typické pro sociální práci. Předmět nabízí studentům možnost reflektovat vlastní hodnoty a postoje ve srovnání s hodnotami profesního rámce sociální práce a informovaně přistupovat k řešení etických problémů a dilemat z oblasti praxe sociální práce. Tím předmět přispívá k mravní kompetenci v osobním a profesním životě.

Cíle – filosofie

Cílem předmětu filosofie je umožnit studentům osvojit si kritické myšlení na základě vybraných témat evropské filosofické tradice a reflektovat vlastní postoje se zřetelem k jejich uplatnění v praxi.

Cíle – etika

Cílem předmětu etika je vést studenta k rozeznání etických problémů, které praxe přináší, ke schopnosti specifikovat a formulovat odůvodněné cesty k jejich řešení a ke kritické orientaci

v etických kodexech a lidskoprávních dokumentech. Vést ke schopnosti reflektovat chování, jednání, postoje, motivy a povahu institučního či strukturálního rámce z hlediska morální kvality.

Kompetence – filosofie

Student rozumí tomu, v čem spočívá filosofický pohled na svět, má elementární přehled o základních etapách evropské filosofie v kontextu kulturně historického vývoje. Dokáže charakterizovat hlavní filosofické problémy a pojmy, které mají vztah k člověku a k sociálně-politickým tématům. Student je schopen rozeznat formální správnost jednoduchých argumentací, vystihnout jejich předpoklady a závěry a aplikovat tuto schopnost v praxi.

Kompetence – etika

Student rozumí tomu, v čem spočívá etická reflexe, etický problém či dilema. Je schopen reflektovat profesní i osobní hodnotovou orientaci, posoudit rozličná východiska různých hodnotově postavených etických přístupů a identifikovat je v příslušných právních, lidskoprávních a profesních dokumentech. Orientuje se v hlavních etických teoriích a jejich aplikacích na konkrétní příklady. Je s to zohlednit etické aspekty při hledání zodpovědného rozhodnutí a jednání.

Obsahy – filosofie

Pojem filosofie

Klíčové otázky a problémy evropské filosofie, se zvláštním přihlédnutím k problematice sociální práce (např. filosofické tázání z oblasti metafyziky, filosofie poznání, logiky, estetiky, filosofie náboženství)

Vybrané otázky filosofické antropologie (např.: člověk jako osoba, tělo, duše, duch; důstojnost člověka; lidská svoboda; člověk ve vztahu; čas a konečnost lidské existence; utrpení a nemoc)

Vybrané otázky sociální a politické filosofie (např.: jednotlivec, společnost, kultura, stát, sociální konflikty, moc a diskriminace, demokracie, totalitarismus, rasismus, lidská práva, práce a volný čas)

Obsahy – etika

Co je to etika (základní pojmy, jejich vztahy, rozdělení etiky, vztah etiky k dalším disciplínám - např. k sociální práci, psychologii, právu, antropologii, religionistice...)

Vybrané pojmy etiky (např.: dobro, správnost, povinnost, autonomie, hodnota, ctnost, účel, prostředek, spravedlnost, svědomí, vina)

Povaha etických norem a způsoby jejich vzniku a zdůvodnění

Základní etické teorie a jejich aplikace (např.: etika ctností, hédonismus, utilitarismus, přirozený zákon, společenská smlouva, etika povinnosti, etika spravedlnosti, etika péče)

Etika v sociální práci (profesní etika; etické aspekty sociální práce; hodnoty v sociální práci; etické kodexy v sociální práci a příslušné české i mezinárodní lidskoprávní dokumenty; etická dilemata v sociální práci apod.)

Lidská práva jako rozhraní práva a mravnosti: vztah k zodpovědnostem a povinnostem

Morální přesvědčení a etické kodexy v kontextu pluralitní a multikulturní společnosti a globálního světa

Doporučení pro výuku

Výuka filosofie by měla předcházet etice.

Kromě přednášek je vhodné využít pro filosofii i etiku seminární formu výuky, v níž mají studenti prostor pro diskusi, prezentaci samostudia, interpretaci a komentáře nastudovaných textů, práci v malých skupinách apod.

Je vhodné zadávat písemné práce, jejichž obsahem je filosofická nebo etická reflexe vybraného tématu, problému či dilematu zejména v kontextu sociální práce.

VOŠ Jabok:

Standard naplňují celkem 4 předměty s celkovou časovou dotací 4 semestry (2hod/týden)

2. Úvod do sociologické teorie.

Cílem je, aby byl sociální pracovník schopen porozumět sociálním činitelům vzniku problémů, které řeší, a sociálním podmínkám výkonu své profese. Za tímto účelem je třeba studentům zprostředkovat přehled vývoje sociologického myšlení a sociální filozofie tak, aby se absolvent samostatně orientoval v sociologické literatuře a aby uměl sociologicky myslet, tj. orientovat se v základních sociologických kategoriích (např. tradiční, moderní, respektive postmoderní společnost, sociální změna a sociální mobilita, moc, sociální struktura a stratifikace, společenské skupiny, organizace a kultura, sociální komunikace, socializace, životní běh a jeho fáze aj.) a ve vztazích mezi nimi. V průběhu studia je třeba se studenty procvičovat schopnost aplikovat uvedené kategorie při porozumění vzniku a definici řešení sociálních problémů.

VOŠ Jabok: obor sociální a pastorační práce

Standard naplňuje předmět Sociologie I,II s časovou dotací 2 semestry (týden/2hod)

3. Úvod do psychologické teorie

Pojetí

Psychologie patří v rámci vzdělávání v sociální práci k profilovým disciplínám. Důraz je kladen na aplikaci poznatků, zejména ve smyslu hledání souvislostí konkrétních poznatků s výkonem sociální práce. Psychologie má studentům [1] mj. zprostředkovat pochopení podstaty prožívání a chování člověka z hlediska hlavních teorií osobnosti a psychologických směrů. Zdůrazňovány jsou, s ohledem na oborovou orientaci, zejména sociální faktory ovlivňující lidskou psychiku, což následně umožňuje chápat podstatu sociální interakce a účinně do ní vstupovat. Seznamuje zároveň s vývojem lidské psychiky v jednotlivých obdobích životního cyklu a napomáhá tak porozumět ontogenezi lidské psychiky. Poskytuje možnost seznámit se s kognitivní výbavou lidské psychiky, spolu s ní se zákonitostmi učení, analyzuje lidskou emocionalitu i základní motivační faktory rozvoje osobnosti, poukazuje na typologii osobnosti, to vše s ohledem na formování zdravé osobnosti i osobnosti vykazující menší či větší odchylku od normy. Psychologie dává zároveň možnost uvědomit si vliv duševní poruchy na jednotlivé složky osobnosti a celkové chování a jednání člověka včetně možností, jak duševním poruchám předcházet.

Cíl výuky

Hlavním cílem výuky *Psychologie* na všech školách vzdělávajících sociální pracovníky je zprostředkovat studentům poznání sebe sama i druhých z hlediska fungování lidské psychiky v procesu sociální interakce a umožnit tak vytváření jejich předpokladů takovou zkušenost využívat v rámci výkonu sociální práce.

Konkretizace tohoto cíle se pojí k základním psychologickým disciplínám, které jsou nezbytnou součástí studia sociální práce: studentům jsou zprostředkovány základy obecné psychologie a psychologie osobnosti, základy vývojové psychologie, základy psychologie zdraví i psychopatologie a největší důraz je kladen na předání poznatků sociální psychologie.

Cílové kompetence studenta

Znalosti (student zná a chápe):

- psychologickou terminologii, předmět, strukturu a historii psychologie vč. jejího vztahu k jiným vědám,
- hlavní psychologické a psychoterapeutické směry (zejména podstatu teorií psychodynamických, kognitivně behaviorálních a humanistických),
- základní znaky lidské psychiky, zejména její biologickou a sociální podmíněnost,
- kognitivní procesy a procesy umožňující získávání individuálních zkušeností,
- podstatu lidských emocí a emoční inteligence,
- proces volního jednání, zejména složitost rozhodování,
- podstatu, typologie a strukturu osobnosti člověka a pojetí osobnosti s odkazem na hlavní psychologické směry,
- vnější a vnitřní faktory ovlivňující utváření osobnosti a její seberegulační mechanismy,
- motivační zdroje osobnosti a vlastnosti člověka podmiňující jeho výkon,
- vývoj a strukturu charakteru a postojů člověka,
- základní koncepty temperamentu člověka,
- metody vedoucí k poznání a sebepoznání osobnosti člověka,
- činitele psychického vývoje, druhy změn ve vývoji a mechanismy vývoje,

- různé koncepty periodizace ontogenetického vývoje člověka,
- podstatu jednotlivých ontogenetických etap vývoje lidské osobnosti,
- předmět sociální psychologie a její význam pro sociální pracovníky,
- proces socializace člověka a formy sociálního učení,
- podstatu a zákonitosti sociální interakce, včetně sociální percepce,
- proces sociální komunikace, charakteristiku verbální a nonverbální komunikace,
- klasifikaci skupin a charakteristické atributy sociální skupiny,
- skupinovou dynamiku - sociální normy, role, pozice, status aj.,
- skupinový konformismus a další skupinové jevy,
- strategie zvládání náročných životních situací a způsoby jejich řešení,
- základy psychologie zdraví - podstatu stresu, frustrace, syndromu vyhoření aj. důsledků působení náročných životních situací,
- koncept duševního zdraví a koncept kvality života; pojmy norma a normalita,
- základní opatření duševní hygieny,
- klasifikaci a etiologii duševních poruch a způsoby jejich prevence,
- sociální důsledky duševních poruch.

Dovednosti (student dokáže, je schopen, umí):

- vyhledávat psychologické poznatky publikované v knižních, časopiseckých i elektronických zdrojích; se získanými informacemi tvořivě pracovat,
- aplikovat znalost zákonitostí fungování lidské psychiky na proces poznávání sebe i jiných lidí,
- rozpoznávat pozitivní osobnostní potenciál i kritická úskalí v oblasti vlastních psychických stavů,
- aplikovat získané psychologické poznatky v procesu seberegulace,
- vstupovat aktivně do sociální interakce a podporovat její pozitivní rysy,
- rozpoznávat psychosociální zdroje a limity dané osobnosti a respektovat její autonomii,
- uplatňovat zásady duševní hygieny ve svém osobním životě i v praxi sociální práce,
- přispívat k redukci stresových faktorů ve svém okolí,
- redukovat ve svém okolí působnost stresových faktorů,
- omezovat vznik a tlumit průběh sociálních konfliktů

Doporučení pro výuku

Prostředky dosahování uvedených cílových kompetencí u svých studentů určí škola, která splňuje či aspiruje na splnění minimálního standardu vzdělávání v sociální práci. Pro dosažení potřebného cíle je však nezbytné, aby obsah výuky *Psychologie* byl realizován nejenom formou přednášek a samostudia, ale zčásti i **ve formě skupinových cvičení**, která umožňují účinnější sebereflexi, dále prožívání **v modelových situacích a nácvik praktických dovedností** vycházejících z dobrého porozumění lidské psychice. Vzdělavatel zajistí, aby praktickým výcvikem prošel každý student sociální práce.

VOŠ Jabok:

Standard naplňují celkem 3 předměty s časovou dotací 3 semestry (týden/2hod)

(Obecná a vývojová psychologie, Sociální psychologie, Psychopatologie)

4. Teorie a metody sociální práce.

Pojetí

Teorie a metody sociální práce jsou páteří studia sociální práce, požadované výstupní charakteristiky studující získávají ve specifikovaných kurzech (například kurz individuální práce s klientem, skupinové práce s klientem, komunitní práce, ...), minimálně jeden kurz v rámci studia oboru sociální práce je explicitně věnován komplexnímu studiu teorií a metod sociální práce. Teorie a metody sociální práce využívají praktické poznatky studentů získávané na pracovištích při výkonu odborné praxe v přímém kontaktu s klienty.

V průběhu celého studia se student učí identifikovat se s profesí sociální práce, znát její etické principy, její hranice a specifika

Cíl

Cílem kurzu Teorie a metody sociální práce je, aby studující oboru sociální práce získali základní přehled o vývoji sociální práce a její legitimitě, přijali hodnoty sociální práce a osvojili si základní etické principy sociální práce, její terminologii, orientovali se v hlavních myšlenkových proudech ovlivňujících rozvoj sociální práce, znali teoretické modely relevantní pro sociální práci a osvojili si základní metody a techniky pro výkon sociální práce.

Cílem je schopnost vytvořit profesionální vztah sociálního pracovníka a klienta založeného na akceptaci, empatii a otevřenosti.

Znalosti

- umí vymezit, co je sociální práce
- umí vymezit cíle a význam sociální práce
- má přehled o vývoji sociální práce a vzdělávání v sociální práci
- zná hlavní etické principy sociální práce
- zná teoretické perspektivy, přístupy a modely sociální práce:
  - psychodynamické směry
  - behaviorální směry
  - humanistický a existenciální směr
  - sociálně-psychologický přístup
  - sociologické teorie
  - realitní terapii
  - systémové teorie
  - antiopresivní přístupy
- zná hlavní teorie a metody sociální práce s jednotlivcem
- zná hlavní teorie a metody sociální práce se skupinou
- zná hlavní teorie a metody sociální práce s rodinou
- zná hlavní teorie a metody sociální práce s komunitou
- zná zásadní principy krizové intervence,
- zná aktuální trendy teorií a metod sociální práce

Dovednosti

- dovede aplikovat hlavní principy etiky sociální práce při jejím výkonu
- **umí vytvořit, rozvíjet a ukončit vztahy s klienty sociální práce a to vše na základě akceptace a vzájemné spolupráce.**
- dovede účelně využívat prostředků verbální a neverbální komunikace
- dovede vést rozhovor s klientem, posoudit jeho sociální situaci, umí zvolit vhodný způsob sociální intervence, umí zpracovat sociální záznam o klientovi
- dovede vhodně aplikovat způsoby práce s jednotlivcem, se skupinou, rodinou a komunitou
- umí vést základní spisovou dokumentaci o klientovi

Doporučení a podmínky pro výuku

Způsob výuky uvedených znalostí a dovedností určí škola, která chce dostat minimálnímu standardu, samostatně. Uvedené znalosti a dovednosti nemusí být nutně vyučovány v rámci jednoho kurzu. Mohou být na základě rozhodnutí školy rozděleny do většího počtu kurzů (ale tyto případné další kurzy naplňující minimální standard by měly být pro studenty povinné), mohou se stát součástí kurzů, které se některými aspekty uvedené problematiky zabývají podrobněji než je stanoveno minimálním standardem. Doporučuje se, aby pedagog TMSP měl osobní praktickou zkušenost s výkonem sociální práce (praxe v oboru, dobrovolnictví apod.) a zároveň měl možnost účastnit se stáží, výcviků apod. Praktické dovednosti se doporučují osvojovat nácvikem v seminářích. Je na vyučujícím kolika hodinami předmětu za semestr navrhne seminář dotovat.

VOŠ Jabok:

Standard naplňují celkem 7 předmětů s časovou dotací 7 semestrů (týden/2hod)

(Úvod do sociální práce, Teorie a metody soc. práce I,II,III,IV, Poradenství v sociální práci, Sociální práce s rodinou)

5. Odborná praxe

Pojetí

Odborná praxe je nedílnou součástí studia sociální práce, zprostředkovává studujícím[2] zkušenost s výkonem sociální práce a umožňuje jim získávat profesní identitu.

Základní principy jsou:

- individualizovaný přístup ke studujícím, který podporuje jejich osobnostní zrání a profesní růst
- partnerství a aktivní participace všech zúčastněných stran (studující – škola – pracoviště)
- vzájemné hodnocení všech zúčastněných stran

Odborná praxe tvoří minimálně 25 % z celkové hodinové dotace výuky.

Odborná praxe je systematicky plánována, koordinována a hodnocena na základě plnění úkolů, kterými studující prokazují dosažení vzdělávacích cílů. Důkazy o osobnostním a profesním růstu studující dokládají v portfoliích.

Odborná praxe je doprovázena seminářem k odborné praxi a supervizi.

Cíle odborné praxe

Podpořit odbornou způsobilost a rozvíjet kompetence studujících k výkonu sociální práce v příslušných typech institucí a organizací.

Vést studující k reflexi zkušenosti z odborné praxe a sebereflexi, aby si byli vědomi sebe jako nástroje sociální práce. Studující k reflexi a sebereflexi vědomě a aktivně používají teoretické poznatky, metody a etické standardy sociální práce.

Motivovat studující k hledání a nalézání profesní identity.

Cílové kompetence

Postoje: studující

- se ztotožňují cíli, hodnotami a etickými principy sociální práce;
- jsou si vědomi dilemat souvisejících s výkonem sociální práce;
- začínají si být vědomi sebe jako nástroje sociální práce, identifikují svoje silné a slabé stránky.

Znalosti: studující

- znají Etický kodex sociálních pracovníků ČR;
- znají metody a techniky sociální práce;
- rozumí systému organizací veřejné správy a samosprávy, mají přehled o aktuální sociální síti;
- orientují se v legislativě vztahující se k výkonu sociální práce;
- rozumí struktuře organizace, jejím hodnotám, poslání, cílům a používaným metodám práce;
- chápou roli sociálního pracovníka[3] a dalších odborníků v organizaci.

Dovednosti: studující

- dodržují Etický kodex sociálních pracovníků ČR;
- jsou schopni kriticky promýšlet základní témata a etická a další dilemata praxe;
- umí aplikovat metody a techniky sociální práce;
- umí aplikovat příslušné právní předpisy;
- rozvíjejí účinnou komunikaci;

vystupují v souladu s profesní rolí a cíli sociální práce.

ve vztahu ke klientovi[4] (jednotlivci, rodině, skupině, komunitě)

- orientují se v situaci a potřebách klienta, umí posoudit jeho sociální situaci, vytvářet individuální plán spolupráce s klientem a volit vhodný způsob sociální intervence na základě akceptace a vzájemné spolupráce,
- umí získávat potřebné informace a dále je využívat ve prospěch klienta,
- rozeznávají rizikové faktory svého působení a umí stanovit meze své podpory,
- umí vést základní dokumentaci o klientovi.

ve vztahu k organizaci

- aktivně se zapojují do práce týmu;
- rozumí své roli na pracovišti;
- orientují se v činnosti a rozumí hodnotám a cílům organizace;
- orientují se ve vnitřních pravidlech organizace a dodržují je;
- přispívají k rozvoji organizace.

ve vztahu k sobě

- dokážou pracovat na svém odborném růstu prostřednictvím zpětných vazeb, hodnocení, reflexe, sebereflexe a sebevzdělávání;
- jsou schopni dokladovat a prezentovat svoji práci;
- umí hodnotit svou činnost a činnost druhých.

Doporučení a podmínky pro výuku

- Relevantní legislativa týkající se zajištění odborných praxí:
  - Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění
  - Zákon č. 101/2001 Sb., o ochraně osobních údajů, v platném znění
  - Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v platném znění
  - Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění
  - Zákon č. 561/2004 Sb., „školský zákon“, v platném znění
  - Zákon č. 500/2004 Sb., *správní řád*
  - Ústava ČR, z. č. 1/1993 Sb.
  - Listina základních práv a svobod, z. č. 2/1993 Sb.
  - Mezinárodní deklarace lidských práv
  - Konvence práv dítěte OSN
  - Vídeňská deklarace Spojených národů (1993)
  - Supplement časopisu International Social Work, 2007 (anglická verze Globálních a kvalifikačních standardů IFSW a IASSW)
  - ŠEVČÍKOVÁ, S. Mezinárodní a český kontext „Globálních a kvalifikačních standardů vzdělávání v sociální práci“ vydaných IFSW a IASSW. In *Sociální práce/Sociálna práca*, 4/2007
- Odbornou praxi ve škole vede pověřená osoba, která má vlastní zkušenost s výkonem sociální práce a dobře se orientuje v síti služeb.
- Na pracovišti vede studující určený zkušený sociální pracovník, případně jiný odborník.
- K realizaci partnerství a aktivní participace všech zúčastněných stran (studující – škola – pracoviště) je doporučeno využít trojstranný kontrakt s vymezením podmínek spolupráce.

- Ve smlouvě o zajištění praxí je třeba ošetřit také povinnosti školy a povinnosti pracoviště v souvislosti s nakládáním s důvěrnými údaji a mlčenlivostí, bezpečností práce a požární ochranou.

Např. :

Povinnosti pracoviště :

Pracoviště poskytne potřebné informace a vytvoří podmínky pro výkon odborné praxe.

Studující budou poučeni o svých právech a povinnostech, o specifických podmínkách pracoviště v souvislosti s bezpečností práce, požární ochranou a zásadách práce s klienty.

Povinnosti školy :

Škola poučí studující o jejich povinnosti vykonávat odbornou praxi v souladu s touto smlouvou a řídit se předpisy a pokyny pracovníků pracoviště.

VOŠ Jabok:

Studenti absolvují v průběhu studia celkem 20 týdnů praxe (z toho 4 týdny prázdninová praxe) + 40 hod. tzv. průběžné praxe, kterou plní ve svém volném čase

6. Supervize odborné praxe

Pojetí:

Supervizi odborné praxe vnímáme jako podporu profesního růstu studenta. V rámci tohoto předmětu student získává teoretické vědomosti o supervizi a praktické zkušenosti se supervizí jako součástí profese sociální práce a jako prostředku systematického rozvoje vlastní odborné kompetence.

Tento standard se zaměřuje na supervizi odborné praxe poskytovanou studentům ve škole.

Supervize odborné praxe studentů probíhá v malé supervizní skupině pod vedením kvalifikovaného supervizora. Lze nabízet též individuální formu supervize.

Cíl předmětu:

Reflexe odborné praxe v rámci supervize vede studenta k získávání těchto základních dovedností a znalostí:

Student dovede:

- spolupracovat při vytváření supervizního kontraktu,
- nalézat situace (zakázky), s kterými přichází do supervize,
- pracovat na formulaci zakázky pod vedením supervizora,
- pracovat pod vedením supervizora na splnění zakázky,
- být otevřený vůči zpětné vazbě, rozpoznat užitečnost zpětné vazby pro svou práci,
- využívat reflexi a získanou zpětnou vazbu pro rozvoj vlastních odborných kompetencí v praxi sociální práce,

- aktivně spolupracovat v supervizní skupině,
- poskytovat zpětnou vazbu supervizorovi a supervizní skupině,
- využívat supervizi při řešení složitých případů klientů,
- využívat supervizi při obraně vůči stresu a emocionální zátěži,
- identifikovat svá silná a slabá místa, provádět sebereflexi,
- průběžně vyhodnocovat splnění cílů supervize.

Student

- umí definovat, co je supervize,
- zná cíle, funkce, metody a formy supervize,
- zná etické principy supervize,
- má základní znalosti o možnostech, struktuře a obsahu supervizního kontraktu,
- zná možnosti, hranice, přínosy a rizika supervize,
- chápe supervizi jako součást profese sociální práce,
- zná možnosti dalšího vzdělávání v supervizi.

Tyto dovednosti a znalosti vedou studenta k získávání těchto **postojů**:

Student

- je odpovědný vůči sobě, klientům, profesi,
- přijímá etické principy sociální práce, rozumí jim a uplatňuje je v praxi,
- přijímá supervizi jako prostředek vlastního odborného růstu.

Doporučená literatura:

Supervize – kazuistiky. Praha: Triton, 2004. ISBN 80-7254-496-9.

CARROLL, M. – THOLSTRUPOVÁ, M. *Integrativní přístupy k supervizi*. Praha: Triton, 2004. ISBN 80-7254-582-5.

HAVRDOVÁ, Z. *Kompetence v praxi sociální práce*. Praha: Osmium, 1999. ISBN 80-902081-8-5.

HAWKINS, P. – SHOHET R.: *Supervize v pomáhajících profesích*. 1.vyd.Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-715-9.

MATOUŠEK, O. *Metody a řízení sociální práce*. 1.vyd. Praha : Portál, 2003. ISBN 80-7178-548-2.

PAČESOVÁ, M. *Lékař, pacient a Michael Balint*. Praha: Triton, 2004. ISBN 80-7254-491-8.

PAGE, S. – WOSKET W. *Úvod do supervize: cyklický model*. Tišnov: Sdružení SCAN, 2002. ISBN 80-86620-002-X.

VOŠ Jabok

Standard naplňují předměty : Metodický a supervizní seminář k praxi , v 1. – 3. ročníku , vždy 2 semestry/1 hod./1 týden

7. Metody a techniky sociálního výzkumu.

Cílem je, aby studenti získali schopnost vyhledávat nebo samostatně a systematicky získávat data o sociální skutečnosti, porozumět jim, znát možnosti a limity jejich výpovědní schopnosti a naučit se sociologicky interpretovat nesystematizované informace o svém profesionálním

životě a životě svých klientů. Studium by mělo být završeno samostatnou empirickou prací. V teoretické části by se měli studenti seznámit s účely a principy kvalitativního i kvantitativního přístupu ke zkoumání sociální skutečnosti a s odpovídajícími výzkumnými technikami (např. zúčastněné pozorování, studium dokumentů, volný hloubkový rozhovor, interpretace vlastní nesystematizované zkušenosti jako techniky kvalitativního zkoumání a dotazník jako technika kvantitativního zkoumání). Studenti by měli porozumět funkci základních prvků procedury empirického výzkumu (hypotéza, znaky a jejich operacionalizace, způsob výběru, základní a výběrový soubor) a měli by být seznámeni se základy statistického zpracování dat včetně principů třídění druhého stupně. V praktické části by měli studenti samostatně vypracovat projekt výzkumu projektu, podílet se na jeho realizaci a seznámit se základy práce s osobním počítačem (s použitím programu jako SPSSPC).

VOŠ Jabok

Standard naplňuje předmět Metody sociálních výzkumů - 1 semestr/2hod/týden

8. Úvod do právní teorie a praxe.

Anotace předmětu:

Právo je jednou ze základních součástí standardu vzdělávání v sociální práci. Obsahem předmětu jsou vybrané kapitoly z veřejného a soukromého práva a práva EU. Oblast veřejného práva je zaměřena zejména na právo ústavní, správní a trestní. Výklad z oblasti soukromého práva je zaměřen na právo občanské, rodinné a pracovní. Kapitoly z práva EU seznamují se základními zásadami právního systému EU. Zvláštní místo zaujímá problematika práva sociálního zabezpečení.

Doporučeny jsou k praxi orientované přednášky s případovou analýzou. Jednotlivá témata je třeba přizpůsobit tak, aby si studenti mohli prostřednictvím praktické diskuze a řešením konkrétních příkladů z právě probíraných oblastí práva nové poznatky lépe osvojit a získávat tak zároveň nezbytné dovednosti ve smyslu schopnosti aplikace právních poznatků do praxe.

Cíle předmětu:

Zprostředkovat studentovi poznatky umožňující mu získat nejen základní orientaci v právním systému a nejdůležitějších právních předpisech, včetně práva EU, ale zároveň formovat jeho schopnost tyto poznatky uplatnit při výkonu sociální práce i v občanském životě. Spolu s tím má předmět právo seznámit studenty s legislativním a institucionálním kontextem výkonu sociální práce.

Cílové kompetence studenta:

Znalosti:

Student zná a chápe:

- principy právního státu
- základní pojmy teorie práva
- ústavní pořádek ČR
- strukturu právního řádu ČR

- uspořádání státní správy a samosprávy v podmínkách ČR
- správní proces
- problematiku cizinců a azylantů
- základní pojmy občanského práva hmotného
- problematiku ochrany osobnosti
- věcná práva, závazková práva, dědění a náhradu škody
- základní pojmy, zásady a průběh občanského soudního řízení
- základní pojmy, prameny a principy rodinného práva
- právní úpravu manželství a náhradní rodinné péče
- sociálně právní ochranu dítěte
- právní úpravu individuálního a kolektivního pracovního práva a otázek zaměstnanosti
- základní pojmy, prvky a znaky trestního práva hmotného
- vybrané skutkové podstaty trestných činů
- zásady trestního řízení, jeho průběh
- základní pojmy, systém a členění sociálního zabezpečení v ČR
- organizaci a řízení sociálního zabezpečení
- financování sociálního zabezpečení v zemích EU
- základy práva a členění institucí v rámci EU

Dovednosti:

Student dokáže, je schopen, umí:

- objasnit fungování státu a respektovat kompetence příslušných orgánů
- vysvětlit dělbu moci, legislativní proces
- analyzovat právní normu a právní vztah
- aplikovat právní normy na konkrétní případy
- jednat v duchu správního řízení, respektovat správní řád
- objasnit rozhodnutí správního soudnictví
- v praxi rozlišovat poslání a kompetence státní správy a samosprávy
- brát při práci s klienty ohled na státní občanství v právním kontextu
- aplikovat právní normy na problematiku cizinců a uprchlíků
- napomáhat uplatňování občanského práva
- prakticky používat znalosti z dědického práva
- sepsat jednodušší žalobu
- adekvátně využívat nástrojů rodinného práva, včetně sociálně právní ochrany
- aplikovat základní nástroje trestního práva
- adekvátně spolupracovat v rámci subsystémů řízení sociálního zabezpečení

VOŠ Jabok :

Předmět Základy práva 2 semestry(2 hod./týden), některá témata jsou součástí předmětů Sociální politika (právo sociálního zabezpečení) a Metod soc. práce (sociálně právní ochrana dětí, rodinné právo). *(pozn: Časová dotace je minimální, zvažujeme navýšení o 1 semestr)*

9. Sociální politika.

Studium této disciplíny by mělo být organizováno podle následujících zásad:

- Absolvent nejméně tříletého pomaturitního (vyššího odborného nebo bakalářského) vzdělání v sociální práci by měl v průběhu studia zvládnout dále uvedená témata předmětu Sociální politika. Zvládnutí těchto témat představuje minimální penzum znalostí a dovedností, které umožňuje profesionálně řešit dilemata a situace, které vyplývají z účasti sociálního pracovníka a jeho klientů v systému sociální politiky.
- Pojmem zvládnout zde označujeme:
  1. znalost základních pojmů, principů a poznatků teorie sociální politiky
  2. schopnost nalézt podrobné informace o těchto pojmech, principech a poznatcích v relevantní literatuře
  3. schopnost uplatnit tyto pojmy, principy a poznatky při interpretaci vlastní pozice sociálního pracovníka a jeho zaměstnavatelské organizace v systému sociálních služeb a ve společnosti, při interpretaci situace svých klientů a při interpretaci podmínek uspokojování potřeb lidí a podmínek realizace sociálních práv občanů
- Minimální obsah tříletého pomaturitního vzdělání sociálních pracovníků v sociální politice tvoří následující témata a pojmy:
  - funkce sociální politiky a funkce sociální práce v systému sociální politiky
  - sociální a demografická struktura společnosti a cíle sociální politiky (vzájemné působení)
  - sociální solidarita a redistribuce z hlediska tvorby a čerpání státního rozpočtu
  - funkce sociálního státu (welfare state) v moderní společnosti a typologie sociálního státu
  - krize sociálního státu v 70. letech 20. století
  - vznik a typy sociálních událostí a situací, sociální rizika, problémové události, preventivní role sociální politiky
  - způsoby redistribuce a sociální služby a sociálně právní ochrana jako nástroje sociální politiky
  - stát, obce, nestátní subjekty, stavovská a profesní sdružení a zájmové skupiny a organizace jako subjekty sociální politiky
  - teorie sociálních práv a sociální zákonodárství
  - politika trhu práce, politika sociálního zabezpečení, zdravotní politika, vzdělávací politika, politika bydlení, rodinná politika a (proti)drogová politika jako dílčí oblasti sociální politiky, sociální služby
  - tvorba programů sociální politiky
  - vývoj a tradice sociální politiky v České republice. Změny sociální politiky v České republice po roce 1989
  - sociální pojištění, státní sociální podpora a sociální pomoc jako tři prvky systému sociální ochrany obyvatel v ČR a jejich financování, správa a aplikace
  - intervence českého státu do situace specifických skupin občanů
  - strategie sociální politiky EU, evropské sociální zákonodárství a základní dokumenty Evropské sociální politiky
- Konkrétní obsah uvedených témat, způsob jejich výuky, studijní texty a zařazení témat do jednotlivých kursů určí škola, která chce dosátní minimálnímu standardu, samostatně. Uvedená témata a pojmy nemusí být nutně vyučována v rámci jednoho kursu. Témata mohou být na základě rozhodnutí školy rozdělena do většího počtu kursů, dílčí témata nebo jejich skupiny se mohou stát součástí kursů, které se některými aspekty uvedené problematiky zabývají podrobněji než je stanoveno minimálním standardem. Minimální standard je školou naplněn tehdy, když:

- jsou vytvořeny podmínky pro to, aby studenti zvládali všechna uvedená témata
- studenti vědí o tom, že uvedená témata tvoří společně minimální obsah vzdělání sociálních pracovníků v problematice sociální politiky, a vědí, ve kterých kursech se mohou s jednotlivými tématy seznámit
- v rámci programu studia oboru sociální práce existuje alespoň jeden kurs, který je explicitně věnován komplexnímu studiu teorie sociální politiky
- Dolní hranice objemu výuky, který je třeba jednotlivým tématům věnovat, není kvantitativně stanovena. Každému tématu je třeba věnovat tolik času (přednášek, seminářů, samostudia, atd.), aby je studenti zvládli ve smyslu výkladu tohoto termínu, který je uveden v odstavci 2 tohoto textu. Horní hranice objemu času věnovaného výuce jednotlivých témat je věcí rozhodnutí školy.

VOŠ Jabok

Předmět Sociální politika I,II,III, 3 semestry /2hod./týden

10. Sociální patologie.

Pojetí

Předmět Sociální patologie (Sociální deviace) patří mezi disciplíny, které tvoří základ odborné přípravy sociálních pracovníků. Týká se sociálních jevů, chování a jednání narušujících a ohrožujících sociální fungování jednotlivců, skupin a celé společnosti a jsou tak předmětem zájmu sociální práce a sociální politiky. Obecná část předmětu je zaměřena na základní pojmy a souvislosti a teorie sociálních deviací, zvláštní část na jednotlivé sociální deviace a sociálně patologické jevy.

Cíl

Získat přehled o sociálních deviacích a sociálně patologických jevech, znát jejich důsledky, porozumět jejich příčinám a znát možnosti prevence.

Znalosti

Obecná část předmětu zajišťuje, že student:

- umí definovat a rozumí pojmům – sociální deviace, sociálně patologický jev
- chápe absolutní a relativní platnost sociálních norem
- umí aplikovat normativní a reaktivní pojetí sociálních deviací
- zná biologické, psychologické a sociologické příčiny (teorie) vzniku sociálních deviací a chápe jejich vzájemné interakce

Zvláštní část předmětu zajišťuje, že student zná vybrané sociální deviace a sociálně patologické jevy, jejich strukturu, dynamiku, příčiny, důsledky a možnost prevence vč. organizací a institucí, které ji zajišťují. Jde zejména o tyto jevy:

- kriminalita

- násilí, zejm.domácí násilí, násilí na dětech a starých lidech, šikana
- závislosti (např. látkové - nelátkové)
- bezdomovectví
- prostituce
- rasismus, nacionalismus, interetnické konflikty
- sekty, extremismus a terorismus
- sebevražedné jednání

Dovednosti

Student dovede

- rozpoznat strukturu, důsledky sociálně patologických jevů a identifikovat možnosti jejich institucionální prevence
- vyhledávat a využívat prameny odborné literatury a klíčové informační zdroje v oblasti sociálně patologických jevů

VOŠ Jabok

Předmět Rizikové skupiny I, II – 2 semestry/2hod/týden

11. Problémy etnických a menšinových skupin.

Účelem je pomocí etnologických, historických, sociologických, psychologických, kulturně srovnávacích a dalších poznatků posílit schopnost studentů reflektovat s odstupem od sociálních mýtů a předsudků vztahy mezi majoritní populací a etnickými nebo jinými menšinami. Klíčová pozornost by měla být věnována pojmu kulturní relativismus, vztahům mezi specifickými kulturami různých skupin, rozlišení mezi autoritativním, paternalistickým a partnerským pojetím těchto vztahů a odpovídajícími technikami intervence do situace menšin.

VOŠ Jabok

Předmět Etnické menšiny – 1 semestr/2 hod./týden

12. Zdraví a nemoc.

Cíl předmětu

- Cílem předmětu je poskytnutí studentům potřebných znalostí pro syntézu poznatků z anatomie, fyziologie, patofyziologie s informacemi o zdraví a přirozeném vývoji fyzických i psychických nemocí s následnou schopností vysvětlit principy a možnosti prevence a léčby vybraných onemocnění s důrazem na dopad v sociální oblasti. Studenti budou mít potřebné znalosti a dovednosti pro poskytování laické první pomoci.
- Zdravotní nauky vedou k formování názorů a postojů studentů s cílem posílení vědomí humánního a společenského poslání péče o zdraví vlastní a zdraví spoluobčanů. Nedílnou součástí je objasnění postavení sociálního pracovníka v systému

zdravotnictví a pochopení vazeb sociální a zdravotní problematiky. Konečným cílem je pak celkové vnímání člověka ve všech jeho biopsychosociálních souvislostech.

- Na podkladě získaných poznatků budou pak studenti schopni v praxi posoudit konkrétní sociálních problémy, které mohou mít zdravotní příčiny i situace, kdy sociální podmínky jsou jedním z faktorů napomáhajících vzniku choroby.

Pojetí předmětu, obsah

- Předmět zdravotní nauky se zaměřuje na pochopení člověka jako biopsychosociální jednotky, zaměřuje se na vnímání člověka v kontextu se sociálním a přírodním prostředím, přičemž neopomíjí ani otázku primární, sekundární i terciární prevence.
- K naplnění tohoto cíle jsou doporučena témata z oblasti základů anatomie, fyziologie a patofyziologie, hygieny a epidemiologie, psychiatrie, multifaktoriální a multikauzální problematiky psychosomatické medicíny a vybraných nemocí jednotlivých tělesných soustav, které vedou ke ztíženému sociálnímu uplatnění nebo invalidizaci.
- Student získá základní znalosti laické první pomoci a je připraven prakticky je aplikovat. Student pochopí zásady zdravého životního stylu a je schopen je prosazovat v širokém sociálním kontextu v souladu s dlouhodobým programem zlepšování zdravotního stavu obyvatel ČR – Zdraví 21.

Znalosti studenta - student

- se orientuje v základní lékařské terminologii.
- má základní znalosti z oboru anatomie a fyziologie člověka
- zná determinanty ovlivňující zdravotní stav člověka
- má znalosti o vzniku nejčastěji se vyskytujících chorob, jejich projevech, sociálních důsledcích a prevenci
- osvojí si základní znalosti z epidemiologie a hygieny
- má teoretické znalosti ze základů první pomoci
- má potřebné znalosti z psychiatrie.

Dovednosti studenta - student

- umí navrhnout vhodná řešení sociální situace ve spojení se zdravotním stavem klienta
- umí navrhnout vhodná preventivní opatření
- umí poskytnout laickou první pomoc
- umí poradit v oblasti zdravého životního stylu
- umí využívat získané poznatky k udržení a obnově zdraví vlastního i svých klientů
- dokáže poskytnout konkrétní radu a podporu nemocnému klientovi i jeho okolí
- umí poradit kde vyhledat příslušnou zdravotnickou odbornou pomoc
- dovede realizovat protiepidemická opatření v praxi

VOŠ Jabok

Předměty Biologie člověka I,II – 2 semestry/2hod./týden

Kurz ČČK s osvědčením Zdravotník rekreačních akcí

Poznámky ke komentovanému návrhu obsahu studia:

Pro druhou fázi minimálně tříletého pomaturitního studia navrhujeme specializované výběrové přednášky, které by studentům umožnily užší profesní orientaci. Podmínkou akreditace je nabídka nejméně čtyř (doporučujeme šesti) specializovaných kurzů z následujícího předběžného a neuzavřeného seznamu:

- sociální problematika rodin (Sociální práce s rodinou a dětmi)
- pracovní trh a nezaměstnanost (Sociální práce v oblasti zaměstnanosti)
- kriminologie (Sociální práce s delikventy)
- sociální gerontologie (Sociální práce se starými občany)
- demografie
- personalistika a řízení
- ekonomie sociální sféry
- psychoterapeutický výcvik (Sociální práce v poradenských zařízeních a psychiatrických léčebnách)
- sociální práce s postiženými osobami
- sociální práce ve zdravotnictví
- sociální práce s menšinami, národnostmi, uprchlíky
- komunitní sociální práce

Studenti VOŠ Jabok absolvují v průběhu studia výběrové předměty v rozsahu celkem 11 semestrů, jednosemestrový výběrový kurz má rozsah nejméně 20 hod.

Podmínkou získání bakalářského titulu musí být znalost jednoho světového jazyka na úrovni státní zkoušky. Zároveň doporučujeme, aby se při výuce běžně používalo zahraniční literatury.

Předpokladem ukončení nejméně tříletého a pomaturitního studia sociální práce musí být absolvování formální závěrečné zkoušky podmíněné obhajobou písemné diplomové práce. Kromě této práce podmiňujeme akreditaci písemnými pracemi studentů v rozsahu 20 stran v prvním roce a 30 stran ve druhém roce studia. Nevyslovujeme se zatím závazně k obsahu magisterského studia sociální práce. Předpokládáme, že bude koncipováno hlouběji než studium tříleté pomaturitní studium na vyšších odborných školách a v bakalářských programech. Pokládáme při tom za přirozené, že bakaláři sociální práce z akreditovaných škol budou moci pokračovat po absolvování přijímací zkoušky na magisterském studiu na akreditovaných katedrách sociální práce, které je nabízejí.

Minimální standard naplňuje VOŠ Jabok celkem 30 semestry odborných předmětů, (není zahrnuta výuka cizího jazyka), 20 týdnů praxe (s průběžnou praxí, kterou studenti plní ve svém volném čase je to 22 týdnů). Studijní program obsahuje ještě další povinné i volitelné předměty, které umožňují specifikovat profil absolventa VOŠ Jabok.

Pro koncipování oboru sociální práce v rámci Christian College považují za nezbytné otevřít diskusi o jeho směřování, specifických rysech, o profilu absolventů a na základě toho budovat studijní program.